

UNKARIN UUTiset

Magyar Hírek

1/2025

Tampereen Suomi-Unkari Seura ry:n jäsenlehti

35. vuosikerta

SUGRIFEST 4.10.2025
KULTTUURITALO LAIKUSSA

Lisäinfoa sivulla 32

Puheenjohtajan palsta	3
Kesäpäivä Kangasalla	5
Kesäpäiviä Bajánsenyessä	8
Suomalainen piknik Margit-saarella	10
Millä sivulla olet?	13
Ummikkona Unkarissa	15
Sárszentlőrinc - Kaleva - Varpaisjärvi	18
Maaseutu - Kaupunki	23
Viinitilojen kuulumisia	29
Ajankohtaista	32
Tampereen Suomi-Unkari Seuran hallitus 2025	35

Julkaisija: Tampereen Suomi-Unkari Seura ry

Tilinumero: FI36 4503 0010 6429 10

Yhdistyksellä on omat Facebook- ja verkkosivut.

Toimitus: Tenho Takalo (vastaava toimittaja). Irmeli Kniivilä, Kasperi Hasala ja Helka Lumainen (toimitusneuvosto).

Kansikuva: Györkönyin viinikellareita illalla, taustalla kyläjuhlan valot.

Taitto: Matti Syrjä

Paino: Offset Ulonen Oy

Puheenjohtajan palsta

Vuosi 2025 alkaa olla voiton puolella. Alkuvuosi meni puheenjohtajan nuijaan totutella. Totutteluun toivat sivumakua monenlaiset odottamattomat – sekä positiiviset että negatiiviset – yllätykset. Karvasta makua alkuvuoteen antoi uutinen valtakunnallisen yhdistyksen valtionosuuksien rajuista leikkauksista. Koko jäsenkunnan voimin kriisiä on ruvettu kuitenkin ratkomaan, ja uskon, että vaikeudet vain vahvistavat yhteisöämme.

Ensimmäinen myönteinen poikkeustapaus keväällä oli WineBistro 1910:ssä järjestetty rai-lakas ja makuhermoja kutkuttava unkarilainen ilta. Seuraava – sekin positiivinen – kokemus oli unkarilaisen elokuvaohjaaja Mihály Schwechtjen vierailu Tampereella. Ohjaaja vietti viikon Haiharan taiteilijaresidenssissä, ja 23.5. hän henkilökohtaisesti esitteli uusimman elokuvansa *Siilijahti*. Schwechtje avasi muutenkin taide-elokuvien ja vaihtoehtoe elokuvien nykytilaa Unkarissa. Elokuvan jälkeen ohjaaja vastaili mielellään lukuisiin yleisöllä heränneisiin kysymyksiin.

Tampereen Suomi-Unkari Seuralle on ollut tapana käydä saunaretkellä Ylöjärvellä, tänä vuonna jo ennen juhannusta. Näsijärven kauniissa maisemissa nautittiin paitsi saunan ja järven lämmöstä, myös aidosta pälkinkasta ja halászlé-kalakeitosta. Tänä vuonna pääsimme pienellä joukolla myös kesäretkelle – emme tosin Unkariin, mutta Kangasaltakin löytyi useampi kiinnostava retkikohde, mutta erityisesti Kangasalan Lomakoti teki retkeläisiin vaikutuksen.

Syksy on Tampereen Suomi-Unkari Seuralle aina kiireistä ja jännittävää aikaa. Syksyn tär-

keimpiä tapahtumia on tietenkin Sugrifest, jolla näemme sisaryhdistyksiä ja muiden kulttuurien edustajia sekä saamme aina myös uusia tuttavuuksia. Sugrifestin ohjelmasta on mainittava tänä vuonna jäsenemme, dosentti Magdolna Kovácsin esitys Romanian unkarilaisista vähemmistöistä Musiikkisalissa klo 14.

Ja tuskin ollaan Sugrifestista selvitty, kun tiistaina 7.10. varapuheenjohtajamme, professori emeritus Anssi Halmesvirta esitelmöi János Kádárista ja Urho Kekkosesta sekä Helsingin ETY-kokouksesta Työväenmuseo Werstaassa. Halmesvirta avaa hieman ETYKin taustoja, joista ei suurella yleisöllä varmasti ole aiempaa tietoa. Jo saman viikon perjantaina, 10.10. viettää valtakunnallinen Suomi–Unkari Seura 75-vuotisjuhliiaan Helsingissä. Tässä yhteydessä onkin paikallaan esittää lämpimät onnittelut kypsään ikään ehtineelle emoseurallamme!

Merkkipäivästä tekee erityisen se, että samassa yhteydessä julkistetaan uuden unkarilaisen novellikirjallisuuden kokoelma *Millä sivulla olet*. Se on käännetty enimmäkseen Suomi–Unkari Seuran jäsenten voimin, ja täytyy myös kehaista, että Tampereen yhdistyksen jäseniä on kääntäjien joukossa erityisen paljon.

Novellikokoelma esitellään myös täällä Tampereella, Hervannan kirjastossa, maanantaina 20.10. klo 18. Samalla avataan unkarilaisen Helga Kovács-Sárközin grafiikan näyttely. Näyttely on esillä Hervannan kirjaston aukioloaikoina 20.–30.10. Novellikokoelman tiimoilta pyritään järjestämään syksymmällä myös kirjallisuusiltoja ja lukupiirejä, joten kannattaa seurata yhdistyksemme verkkosivuja ja Facebookia.

Loppusyksyn ohjelma noudattelee muuten seuramme perinteitä: perjantaina 28.11. Kalevan kirkolla järjestetään unkarilainen leivontailta. Leivonnaisia pääsee maistelemaan heti seuraavana päivänä 29.11., kun pidetään Tampereen Suomi–Unkari Seuran ja Kalevan kirkon Unkari-piirin yhteiset joulumyyjäiset Kalevan kirkossa.

Syyskausi huipentuu seuramme pikkujouluhin 12.12.

Ja sitten aletaankin jo valmistautua yhdistyksemme 75-vuotisjuhliin. Mutta niistä kerromme lisää, kunhan suunnitelmat tarkentuvat.

Kuten alussa mainitsin, olen aloittanut yhdistyksen puheenjohtajana vasta keväällä. Toiminta on jatkunut vähintäänkin entiseen tahtiin paljolti kokeneiden aktiivisten jäsenten ansiosta. Erityisesti haluan kuitenkin kiittää uutta sihteeriamme Tenho Takaloa (joka muuten ei ole mikään utuvikko tässä seurassa), väistyvää sihteerijokapaikanhöylä Helka Lumiaista sekä pitkäaikaista puheenjohtajaa, edeltäjäni Irmeli Kniivilää. Irmeli ja Helka jättivät jälkeensä ”hyvin koulutetun” porukan, jossa kaikilla näyttää olevan oma roolinsa – mutta mikä tärkein – kyky toimia yhdessä yhteisten tavoitteiden hyväksi, keskustellen ja kuunnellen ja sopivasti joustuen. Valtakunnallisen seuran akuutin talouskriisin lisäksi jo pidempään haasteena on ollut jäsenkunnan vanheneminen ja jäsenmäärään tasainen väheneminen (tämä lienee tuttu ilmiö melkein kaikissa yhdistyksissä). Ovatpa jotkut jopa eronneet vastalauseena virallisen Unkarin politiikalle, vaikka mielestäni pitäisi toimia juuri päinvastoin. Jäseniämme yhdistää kiinnostus Unkarin kulttuuriin, historiaan, musiikkiin ja esimerkiksi ruokaan – hallitusten väristä riippumatta. Seuramme on toki täysin epäpoliittinen kulttuuriyhdistys, mutta koska kukaan ei elä irrallaan ulkoisesta todellisuudesta, keskustelemme myös politiikasta.

Vaikka uusia jäseniä ei ole ollut jonoksi asti, Tampereen seura on edelleen sadalla jäsenellään maan suurimpia Unkari-seuroja. Kiitos, että olet jäsenemme – ja ellet vielä ole, tervetuloa mukaan toimintaan!

Kasper Hasala

Irmeli Kniivilä poseeraa
automuseossa Tabe Sliorin auton vieressä.

Kesäpäivä Kangasalla

Elokuisena lauantaina pieni ryhmä Tampereen Suomi-Unkari Seuran jäseniä teki kesäretken lähitienoolle eli Kangasalle. Meitä saapui aamun ensimmäiseen kohteeseen eli TamSilkiin kymmenisen henkeä.

TamSilkissä valmistetaan villasilkistä ja puuvillasta erityisesti naisten alusvaatteita ja yöasuja. Toki tuotteita tehdään myös miehille ja lapsille.

Saimme paikallisen oppaan johdolla perusteellisen tietoisuuden tehtaan historiasta, tuot-

teista, koneista ym. Tehdas on perustettu Kotiteollisuustrikootehtaan nimellä Tampereelle v. 1909. Nimi vaihtui v. 1925 Tampereen Silkkikutomoksi, v. 1965 tehdas muutti Kangasalle, jolloin nimeksi tuli Tam-Silk Oy. Enimmillään tehtaan palveluksessa on ollut lähes 100 työntekijää.

Nykyisin yritys työllistää noin 20 henkilöä, joista 15 ompelijaa. Kun markkinointia on lisätty ja verkkokauppa otettu käyttöön, niin myynti on lisääntynyt huomattavasti. Olenkin huomannut, että käytyäni TamSilkin sivuilla mainoksia tulee jatkuvasti eli muutama päivässä.

Tehdaskierroksen jälkeen meille jäi aikaa myös ostoksille, ja pienen alennuksen monet hyödynsivätkin. Opastetuilla kierroksilla viisastuu aina: itse opin täällä mm. sen, että lapsena niin tuttu alusvaate eli laamapaita, ei olekaan valmistettu laaman villasta!

Seuraavaksi jatkoiimme matkaa Kangasalan keskustaan, kirkolle ja hautausmaalle. Täällä oppaamme oli Anja Haaparanta, Pécsissä asuva ystävämme, joka on käynyt lukion Kangasalla ja tuntee siis tienoon hyvin. Sisälle kirkkoon emme valitettavasti päässeet, mutta Anja kertoi, että kirkkirkko on rakennettu 1670-luvulla ja erikoisena yksityiskohtana on kirkon sisäkatto, joka muodostuu sadoista raameissa olevista tähdistä. Ulkona kirkon vasempaan takaseinään on muu-

rattu kivi, ns. verikivi, joka legendan mukaan on toiminut Kuussalon Kaarinan mestausalustana. Kiertelimme vielä kirkon ympärillä olevalla kauniilla hautausmaalla, josta Anja näytti meille muutamia muistomerkkejä esim. Agathon Meurmanin, Jalmari Finnen sekä Leikkivä lapsi -muistomerkin, joka on pystytetty lastenkodin palossa menehtyneiden muistoksi.

Hautausmaalta suuntasimme vuonna 2014 valmistuneeseen Kangasala-taloon. Talo on kulttuurikeskus, sen monitoimisaliksi on tehty erityisesti musiikkia ja teatteria varten. Talossa toimii myös Kimmo Pyykkö -museo. Museossa omaan tahtiin kiertäen katsoimme Pyykön teoksia sekä vierailimme aikaan siellä vaihtuvana olleen mielenkiintoisen ”Vuosisadan maisema – Taidetta OP Ryhmän Taidesäätiön kokoelmista” -näyttelyn.

Museokierroksen jälkeen oli ruokatunnin vuoro. Osa jäi syömään museon Jalmari -ravintolaan, osa päätyi lähellä olleen trattoriaan.

Vanhoista autoista saimme kattavan näytöksen jo Kangasala-talon pihassa, jonne oli

Oppaamme Jussi Lehtonen odottaa meitä Lepokodin portaita.

kokoontunut runsaasti hohtavaksi puunattuja vanhoja autoja ja hienosti pukeutuneita kuljettajia ja matkustajia.

Lounaan jälkeen kohteenamme oli Kangasalan kuuluisa Lepokoti, jossa kukaan ryhmäläisistä ei ollut käynyt aikaisemmin. Oppaaksi sinne olimme saaneet erinomaisen Jussi Lehtosen, ”kävlevän tietosanakirjan”. Hän kertoikin eläytyen lukuisia tarinoita niin talosta kuin sen kuuluisista asukkaistakin.

Kangasalan Lepo- ja Matkailijakoti Osakeyhtiö perustettiin v. 1910 täysihoitotoiminnan ammattilaistamiseksi. Täysihoitolassa, sen noin 30 huoneessa, on lomaillut ja työskennellyt monia kuuluisia taiteilijoita mm. Jean Sibelius, Tauno Palo, Juice Leskinen, Eeva-Liisa Manner ja Pentti Saarikoski. Jalmari Finne on saanut sinne oman nimikkohuoneensakin, hän asui Kangasalla ja etupäässä Lepokodissa viimeiset 11 elinvuottaan. Lepokotia ylläpitää Kangasalan Lepokoti-Säätiö, jolta tiloja voi vuokrata kulttuuritilaisuuksia varten. Pihassa on myös kesäteatterinäyttämö, jolla on kesäisin näytöksiä.

Kangasalan Kädentaitajien puoti on Lepokoti-rakennuksen päädyssä. Sieltä voi kesäaikaan ostaa tuliaisia: kortteja, lahjoja ja muita muistamisia.

Osalla ryhmäläisistä alkoi olla jo kiire Tampereelle, mutta sitkeimmät meistä jatkoivat vielä viimeiseen kohteeseen: Vehoniemen automuseoon ja näkötornille. Naisvaltainen ryhmämme katseli museautot melko nopeassa tahdissa. Oman aikansa julkiksen, Tabe Slioorin tyylikäs auto oli aivan museon etuosassa. Sen vieressä sain poseerata hetken aikaa Tabena.

Museon jälkeen kiipesimme vielä neliskulmaiseen Vehoniemen näkötorniin, jonka 66 askelmaa ovat nousemisen arvoiset: tornista avautuu kaunis hämäläinen maisema Roineelle ja Längelmävedelle.

Vaikka tähän retkeemme ei yhtään Unkariin liittyvää kohdetta kuulunutkaan, niin huomasimme, että lähimatkailu kannattaa. Kesäpäivämme Kangasalla oli yhtä onnistunut ja kaunis kuin samanniminen tuttu laulu, jonka sanat on kirjoitta-

nut Sakari Topelius ja säveltänyt Gabriel Linsén. Kiitos kaikille mukanaolleille, erityisesti retken järjestämisestä huolehtineelle Mária Uliczki-Peltolalle!

Irmeli Kniivilä

**Näköalat Vehoniemen
näkötornilta hivelevät silmää ja sielua.**

Kesäpäiviä Bajánsenyessä

Jälleen takana yksi ihana kesä, jota olemme saaneet viettää myös Unkarissa. Teimme ensimmäisen matkan Bajánsenyeen huhtikuun alussa ja vietimme pääsiäisen siellä. Tutustuimme pääsiäismunien koristeluun ja muihin pääsiäistapoihin, saimme myös ripustaa Körmendin päätorin puuhun pääsiäismunia. Lisäksi olin opettelemassa pääsiäismunien virkkausta.

Välillä tulimme Suomeen ja palasimme heinäkuun helteisiin Bajánsenyeen. Meillä kävi vieraita Suomesta, ja heidän kanssaan teimme pieniä matkoja lähiympäristöön, mm. tutustuimme Örségin kansallispuiston nähtävyyksiin, Körmendin Batthyány'n linnaan ja taidenäyttelyihin sekä Slovenian viinialueisiin. Lämpötila kohosi joka päivä yli 30 asteen, mutta iltaisin oli ihanan viileää istuskella saunan jälkeen ulkona viiniry-päleköynnösten varjossa.

Pääsiäismunien maalaaminen on todellista kansantaidetta!

Aika kului kivasti kirjoja lukien ja rentoutuen, lisäksi pieniä autoajeluja ja kaupoissa käyntejä, tuttavien tapaamista ja ulkona grillaamista, mutta toki myös mukavia hetkiä ravintoloissa. Ei kuitenkaan ihan laiskottelua, sillä heinäkuun tehtäviin kuuluu aprikoosihillon valmistamista, nurmikon ja pensaiden leikkaamista sekä muita puutarhatöitä.

Ehkä mielenkiintoisinta oli seurata Körmendissä oliivipuun istutusta, tapahtuman teemana oli rauha ja yhtenäisyys. Puu ei ollut mikään taimi vaan vanha "kovia kokenut" puu, jonka uskottiin juurtuvan ja jatkavan elämäänsä. Körmendissä on uusi, nuori pormestari, jolla on innokkuutta

Vanha oliivipuu tuotiin istutuspaikalle pyöräkuormaajalla. Istutuksen jälkeen puun juurelle laskettiin valkoisia kiviä "kivisinä tervehdyksinä".

järjestää erilaisia tapahtumia. Puun alle laitettiin pieni metallinen kapseli, johon oli sisälle laitettu viestejä. Ehkä joku joskus tulevaisuudessa löytää sen. Paljon oli väkeä paikalla, halutessa sai kirjoittaa oman tervehdyksen valkoiseen kiveen puun juurelle.

Bajánsenyen kyläpäivä on aina hauska tapahtuma. Aamulla alkoivat läheisellä kentällä gulassipadat höyrytä, sillä palkintoja oli luvasa kylän maistavimman gulassikeiton tekijälle. Myöhemmin illalla oli lauluesityksiä ja harmonikkaorkesterin mukaansatempaavaa soittoa ja lopuksi tanssia nurmikolla. Gulassit syötiin loppuun, samoin makeat leivonnaiset, joita ahkerat unkarilaiset olivat leiponeet kyläpäivään saapuneille.

Syyskuulla menemme jälleen Unkariin, silloin on sadonkorjuun aika, szüret, jota juhliitaan kulkueiden ja kansantanssien merkeissä. Sitä odotamme samoin kuin muita juhlia, kuten esim. läheisessä Óriszentpéterin kylässä pidettävää kurpitsafestivaalia.

Helka Lumainen

Dreijaamistakin opettelin; ei ollut ollenkaan niin helppoa kuin luulisi!

Ylemmässä kuvassa osa körmendiläisten kivistä tervehdyksistä. Alla kesän satoa.

Suomalainen piknik Margit-saarella

Luantaina 26. heinäkuuta kello 17 jälkeen Budapestin Margit-saaren pohjoisosan viheralueella laulettiin antaumuksella Hannele Huovin lastenlaulua:

Menossa oli budapestiläisen Kalevala-ystävyyksiin (Kalevala Baráti Kör eli KBK) suomalainen piknik. Sinne siis mukaan!

Yhdistyksen facebook-sivulta tieto suomalaisesta piknikistä oli yllättäen päätenyt Index-verkoston tapahtumapalstalle ja myös Sláger-radioon, jossa se toistui säännöllisin väliajoin osana juontoja. Sähköisessä We Love Budapest-tapahtumakalenterissa se oli myös ja lähes samassa muodossa kuin KBK:n facebook-sivulla. – Piknik sai hiukan yllättäen poikkeuksellisen laajan julkisuuden, mikä osin selitti osanottajamäärääkin.

Piknikpaikalla oli suomalainen pitopöytä, johon osallistujat ja erikoisesti KBK:n hallituksen jäsenet olivat tuoneet niin mustikka- kuin lohippiiraitakin, mutta oli myös hapankorppuja ja sipsejä sekä unkarilaista pikniknaposteltavaa.

Kaikkiaan paikalla parituntisessa tapaamisessa oli lapset mukaan lukien ehkä 70 henkilöä, erityisesti nuoria aikuisia ja lapsiperheitä. KBK:n hallituksen jäsenet olivat opastamassa vieraita ”suomalaisen kulttuurin erikoisuuksiin”. Pääorganisaattori ja tilaisuuden ”kaikki kaikessa” oli Marimekon Unikkokuosiin pukeutunut Eszter Kiss-Sütő apunaan mm. Outi Tuppurainen lapsi-

*Limpsin, lampsin jalkapatikalla,
patikalla joo.*

*Köröttelen, köröttelen kymppinratikalla,
ratikalla joo.*

*Soitan kelloa, painan nappia,
tällä pysäkillä pois.*

*Liukuportaita metroom
ja metrolla mummolaan.*

neen, Valéria Simon, Zsóka Panka ja Dóra Ittzés. Aluksi tulijat yksin tai perheittäin tutustuivat vapaasti toisiinsa ja kertoivat, miksi he olivat tulleet paikalle tai mikä Suomessa tai suomen kielessä ja kulttuurissa heitä kiinnosti. Mixing and mingling jatkui tuokion ja toisin kuin Suomessa, jossa ihmiset tavallisesti etsivät joukosta tuttuja kasvoja, unkarilaiset aidosti halusivat tutustua toisiinsa. Sitten Eszter otti puheenvuoron ja toivotti vieraat tervetulleiksi. Hän esitteli paikalla olleet hallituksen jäsenet, jotka kukin tahollaan vastasivat yhdestä suomalaisen piknikin ohjelmanumerosta.

Paikalla oli Suomessa asuneita tai vierailleita, jotka olivat tykättyneet maahamme, mutta oli myös paikallisen Sibelius-seuran varapuheenjohtaja, joka etsi yhteistyökumppaneita. Oli ylipäänsä Pohjoismaista kiinnostuneita, mm. opettajapariskunta, joka oli työskennellyt kuusi vuotta Fär-saarilla. Oli myös vannoutuneita suomenystäviä ja suomen kielen opiskeluun hurahtaneita.

Keskustelu piknikvieraiden kanssa ja heidän saamisensa mukaan leikkeihin tapahtui vaivattomasti, sillä järjestäjien joukossa oli kaksi opettajaa. Mölkkykisa oli jaettu kahteen kolmen joukkueen lohkokon. Finaaliottelu jäi tosin ajanpuutteen vuoksi pitämättä. Saappaanheitossa taisi olla lasten ja aikuisten sarja. Aarteensinnässä, jossa lasten piti löytää ja valokuvata 3–4 aarin metsikköön piilotettuja Suomeen liittyviä esineitä Muumi-mukista lähtien, ei ollut ikärajoituksia. Outi Tuppurainen opetti pikkulapsille ja heidän äideilleen suomalaisia lastenlauluja. Lähdettiin liikkeelle Leipuri Hiiva -klassikosta, mutta pian opiskeltiin jo uusia lastenlauluja kuten yllä siteerattu Metrolla mummolaan ja Bussilaulu.

Suomen kielen opiskelussa aloittelija osallistui Valéria Simonin johdolla lyhyeen kielituntiin,

"Työnnän pullat uuniin."

Outi Tuppurainen laulattaa äitejä ja lapsia.

jossa tutustuttiin pariin kymmeneen Suomelle ja Pohjoismaille tyypilliseen asiaan mustikasta ja metsästä alkaen ja kesämökkiin sekä revontuliin päätyen. Pidemmälle edistynyt sai ratkottavaksi kaksikielisen ristisanatehtävän, jossa vihjeiden pääosassa olivat suomalaisen kulttuurin merkikhenkilöt Minna Canthista Matti Nykäseen ja paikat Ateneumista ilmakitaran MM-kisapaikkaan eli Ouluun. Suomen faunasta mukana oli saimaannorppa ja Suomen kansallislintu, laulujoutsen. – Kun nuoria ihmisiä oli paikalla, niin tarjolla oli myös lautapelejä Afrikan tähdestä lähtien.

Mikä tämän salaatin nimi olikaan, ryijy vai rosolli? – Eszter Kiss-Sütő auttaa.

Eszter Kiss-Sütöllä oli ympärillään piirissä kymmenkunta innokasta kielenoppijaa, ja jokaisella a4-kokoinen kuva, joka esitteli jonkin ikonisen suomalaisen esineen tai asian, kääntöpuolella sama asia suomeksi kirjoitettuna. Tutuiksi tulivat niin ryijy, puukko ja rosolli kuin pitkospuut ja lipastokin! – Koko piknik oli Eszterin idea, ja hän oli miettinyt kaiken valmiiksi. Hän oli tuonut mukanaan jopa koottavan piknik-pöydän, ison hanallisen lasipurkin kotitekoisen limonadin jakelua varten ja viirinauhan koko piknik-alueen merkitsemistä varten.

Meillä oli kaiken kaikkiaan onnistunut ja rento parituntinen Suomen ja suomalaisuuden äärellä. Lämmin kiitos KBK:lle!

Tenho Takalo

Nelikko ristisanatehtävää ratkomassa. Etualalla Valéria Simon selittämässä ryhmälleen, mikä on poro.

Toimitus: Outi Hassi, Irmeli Kniivilä, Magdolna Kovács, Kaisa Pietilä, Klára Pojják ja Anna Tarvainen

Vastaava toimittaja: Botond Vereb-Dér

Kielentarkastus: Outi Hassi

Kuvitus ja graafinen suunnittelu: Helga Sárközi-Kovács

Teoksen toimitus- ja käännöstyötä sekä julkaisemista ovat tukeneet: Suomen kulttuurirahasto, Maailmankirjallisuuden suomennostuki kustantamoille -apuraha, M.A. Castrénin seura, Kakkonen-Yhtiöt Oy, Liszt-instituutti, Helsinki

Miten syntyi teos ”Millä sivulla olet – Novelleja Unkarista”?

Valtakunnallisen Suomi-Unkari Seuran ex-puheenjohtaja Irmeli Kniivilä muisteli erään keskustelun yhteydessä syyskuussa 2025, että vuonna 2023 pohdittiin seuran piirissä, ”miten 75-vuotiaasta seuraa voisi juhlia niin, että siitä jäisi myös jotain konkreettisia jälkiä juhlinnan jälkeen”. Sitä hän ei tarkkaan muistanut, kuka ensimmäisenä esitti novellikokoelman kokoamista ja suomentamista. Saattoi olla, että idean esitti seuran toiminnanjohtaja Botond Vereb-Dér, mutta saattoi olla, että Irmeli Kniivilä puheenjohtajana esitti itse idean – tai sitten se oli joku muu! Botond Vereb-Dér täydensi Irmeli Kniivilän muistelua: ”Hyvät ideat syntyvät suihkussa ja niin kävi tässäkin tapauksessa! Minä esitin idean novellikokoelmasta, johon ensimmäisen rahoitushakemuksen kirjoitin 2023 marraskuussa. Jälkikäteen kuulin, että ideaani pidettiin suurruudenhulluna ja mahdottomana toteutettavaksi.” – Tosin itse muistan, ettei kukaan tyrmännyt hanketta seuran neuvottelupäivän keskustelussa. Toisaalta tunnetusti ”hyvällä idealla on monta isää” ja ”kaikella on inkubaatioaikansa”. Sen kyllä muistan, että kaikki ymmärsivät, että suurimpana kivenä kaskessa olisi hankkeen rahoitus.

Kun ajatus novellikokoelman kokoamisesta ja kääntämisestä oli hyväksytty seuran hallituksessa, toiminnanjohtaja Botond Vereb-Dér tarttui tarmolla työhön. Ensimmäisen rahoitushakemuksen myönteisen päätöksen jälkeen 2024 toukokuussa koostui ryhmä, jonka kanssa hän uskoi hankkeen toteutuvan.

Vereb-Dér otti yhteyttä unkarilaisiin Magvető- ja Van másik! -kustantamoihin ja tiedusteli, voisiko heidän julkaisemiaan novellikokoelmia saada luettavaksi – ja mahdollisesti osin myöhemmin suomennettavaksi. Toimitusryhmä toi

mukaan vielä lisää ehdotuksia, joista todella paljon pääsikin kirjaan.

Ensimmäinen tehtävä oli käännettävien novellien valikointi. Lähtökohta oli heti selkeä. Valintakriteerejä oli lähinnä kaksi: käännettävät novellit valittaisiin viime vuosien uutuuksokokoelmista, mutta kirjailijan nimekkyydellä ei ollut merkitystä, ja etusijalle nousivatkin nuoret kirjailijat ja näin monien nimekkäiden kirjailijoiden työt jäivät valikoiman ulkopuolelle. Kaikilta osilta näiden kriteerien noudattaminen ei onnistunut, muutama jo aikaisemmin ”kannuksensa lunastanut” kirjailija on mukana, mutta novellit olivat uusia, mukana ei ole ennen vuotta 2021 ilmentyneitä novelleja.

Käännettävien novellien valitseminen kustantajien uusien novellien laajasta tarjonnasta vaati paljon työtä, ennen kaikkea ankaraa lukemista, sillä ”luettavien pinossa” oli Botond Vereb-Dérin mukaan kaikkiaan 297 novellia. Unkarilaisista mukana lukemassa olivat lisäksi Magdolna Kovács ja Klára Pojják. ”Valintaraadin” suomalaisia jäseniäkin oli useita: Irmeli Kniivilä ja Kaisa Pietilä sekä Anna Tarvainen. Outi Hassi vastasi kielen-tarkastuksesta eli hän oikoluki suomennokset. – ”Erityisesti Outi teki kielen-tarkastajana mielestäni tässä suuren työn.”, totesi Kniivilä.

Vereb-Dér täsmensi työnjakoa: ”Anna Tarvainen ja Outi Hassi lukivat vain raatimme ehdotuksia ja valitsivat 15 novellia, jotka heidän mielestään olivat parhaimpia. Raati kuitenkin päätti, että kokoelmasta tehdään laajempi. Syy oli käytännöllinen: silloisen rahoitustilanteen mukaan kääntäjät tekisivät työnsä täysin vapaaehtoisina, ja käännöstyöhön ryhtyville haluttiin antaa, jos ei rahaa, niin ainakin valinnanvaraa.”

Kniivilä kertoo: ”Lukeminen ja käännettävien

novellien valitseminen sujui melko rivakasti. Kokoonnuimme 2023 syksyn mittaan etäyhteydellä lähes viikoittain. Jos olit ehtinyt lukea ja tehnyt valintoja, ehdotit niitä tiimin muille jäsenille. Keskustelun tempo ja intensiteetti vaihtelivat riippuen siitä, olivatko muut ehtineet perehtyä samoihin novelleihin ja kuinka selkeä käsitys heillä oli novellin soveltumisesta käännöskoelmaan.” Hänen mukaansa toiminnanjohtaja vastasi projektinhallinnasta, erityisen tarkka hän oli aikataulujen suhteen; sovituista määrärajoista ”lipsuminen” ei tullut kysymykseen. Myöhemmin, kun novellit oli valittu, piti pyytää vielä kirjailijoilta lupa novellien suomentamiseen ja julkaisemiseen – ilman palkkiota. Kirjailijat suostuivat tähän hyvin ystävällisesti. ”Vain yhden kirjailijan kanssa piti todella pitkään vääntää asiasta!”, täydensi Vereb-Dér Kniivilän muistelu. Toiminnanjohtaja alkoi myös aktiivisesti kysellä kääntäjiä. Mm. seuran sisäisissä tiedotteissa seuran jäsenet saivat tietoa hankkeesta ja halukkaat saattoivat myöhemmin perehtyä itse novelliko-

koelmaan ja valita mieleisensä käännettävän. Aluksi tuntui, että kääntäjiä ei ehkä löytyisikään tarpeeksi, mutta lopulta heitä oli peräti 20. Novelleja suomennettiin kaikkiaan 27, vaikka aluksi suunnitelmassa oli 25.

Käännösprosessi kielentarkistuksineen sujui rivakasti. Projektinjohto hoiti käytännön järjestelyt, kilpailutti kirjapainot ainakin hinnan ja painatusaikataulun suhteen. – ”Itse olin hämmästynyt, miten nopeasti kirja tuli painosta”, kertoi Kniivilä keskustelun päätteeksi.

Hyvä lukijani, sinulla on Suomi-Unkari Seuran perustamisen vuosipäivän – 10.10.2025 – jälkeen mahdollisuus tutustua Millä sivulla olet – Novelleja Unkarista -teokseen. Se on oikeastaan 75-vuotiaan seuran lahja jäsenilleen ja tietysti myös muille Unkarista kiinnostuneille – ei kuitenkaan ilmaislahja! Saat sen omaksi 24 eurolla, ja samaan hintaan voit ostaa sen myös joululahjaksi ystävällesi tai perheenjäsenellesi.

Tenho Takalo

Ummikkona Unkarissa

Tietämättömyydestä sakotetaan. Kielitaidottomuudesta vielä enemmän. Sen sai allekirjoittanut karvaasti kokea ensimmäisellä esitelmämatkallaan Unkarin Szombathely’issä lokakuussa 1992. Osallistuin siellä fenougristiikan konferenssiin, jonka teemana oli ”Suomalaisugrilaisten kansojen tie poliittiseen, kulttuuriseen ja kielelliseen autonomiaan”. Järjestelytoimikunnan johdossa oli tunnettu fenougristi, János Pusztay. En arvannut, mitä siellä tuleman piti.

Matkalle minut suostutteli jo edesmennyt, Jyväskylän yliopiston Suomen historian apulaisprofessori Erkki Lehtinen. Hän oli sairauden takia estynyt ja koska kunnioitin suuresti tuota *grand old mania*, en voinut olla suostumatta häntä tuuraamaan. Historian laitoksella oli tuohon aikaan erittäin hyvät suhteet sukulaiskielten, viro- ja unkarin opettajiin (sittemmin molempien kielten opetus on Jyväskylässä häpeäksemme lopetettu) ja kutsu Erkille oli kiirinyt heidän kauttaan. Minulla ei oikeastaan ollut mitään Unkariin

Szombathely'in kaupunkikuva

menoa vastaan, sillä en ollut vielä käynyt siellä – toiveissa se oli ollut. Unkarin opintoni silloisessa, Tuomo Lahdelman vetämässä hungarologian 'projektissa' olivat tosin aivan toukka-asteella, olisinkohan käynyt vasta ns. alkeiskurssin, mutta kytevää kiinnostusta kielen ohella erityisesti maan 1900-luvun historian kummallisiin käännteisiin jo oli. Kehittelin kiireen vilkkaa konferenssin teemaa (edes) jotenkin hipovan esitelmäaiheen, joka kosketteli kriittisellä otteella suomalaisen kansallisuusaatteen nousua – ajattelin: Erkkihän oli kirjoittanut 1700-luvun suomalaisesta patriotismista.

Ummikkous ei onneksi vielä Budapestissä pahemmin haitannut, sillä takseissa, Rózsadombin majatalossa ja lähiravintoloissa selvisin joko jotenkin englannilla tai yksinkertaisesti osoittelemalla ja nimeämällä, mitä halusin. Pysyttelin yhden päivän pääkaupunkiajan Budan puolella Tonavaa. Tein pitkän kävelylenkin, kuten ulkomaillo ollessa tapani oli. Erään torin reunalla näin avoimen oven yläpuolella vaatimattoman kyltin, jossa luki *Hörpintő*. Kuka tahansa suomalainen olisi ymmärtänyt, mitä siellä tarjotaan ja pakokohan minunkin oli sisälle pistäytyä. *Jó napot*! ja enempeää en osannut sanoa, osoitin vain kyl-

mäkaappia, missä oluita näytti olevan. Eteeni ilmestyi *Gösser, nem besser* eikä muita puheita tarvittukaan. Lievän hilpeyden vallassa tunsin nälän piston ja suuntasin kohta jo aiemmin paikantamaani ravintolaan.

Pöytään istahdettuani herrasmiestarjoilija kyseli nopeassa tahdissa kaikenlaista, ja ainoa asia, mistä pääsimme yhteisymmärrykseen, oli, että olen suomalainen. Ei kestänyt kauaakaan, kun salin perälle istahti hanurinsoittaja, joka alkoi vedellä Vili Vesterisen kappaleita. Minulle ensikertalaisena se oli todella ilahduttava yllätys, jota piti sitten juhlistaa jollakin talon tarjoamalla väkevällä liköörillä. Ruokalistasta en saanut mitään tolkkua, mutta onnistuin tilaamaan erikoista *pörkölttiä* – ruokalajin nimi kuulosti houkuttelevalta ja ruokaisalta. Sen suutuntumaksi paljastui kuitenkin lähinnä paloiteltu polkupyörän sisuskumi. Sen syöminen tuotti tuskaa punaviininkin kera. Joku kollega myöhemmin valisti sen olleen vasikanvatsanahkaa, tosiasiaa se oli nauttanpötsiä. Sitä liuottava kahvi konjakilla (epäunkarilainen tapa?!) oli 'kansainvälisenä' helppo tilata. Ja itse laskun ti-

laaminen: kirjoitin jotain kahdella sormella ilmaan.

Ummikkomaisuudesta syntyvä nolo olo syntyi junamatkalla Budapestistä Szombathely'iin. Vastapäätä istui myös konferenssiin matkaava tunnettu suomalainen kielitieteilijä, joka pian huomasi köykäisen unkarin taitoni ja unohti läsnäoloni. Lopun matkaa lueskelin Árpád Gönczin Homecoming-teosta. Perillä rautatieasemalla en osannut etsiä oikeaa opastusta konferenssipaikalle, vaan harhailin pitkään koettaen kysellä suuntaa paikallisilta, jotka puistelivat päätään tai vain kävelivät pois. Kun viimein pääsin perille, oli jo melko myöhä eikä paikalla ollut muita kuin kaksi vahtimestaria. Heille ei englantia mennyt perille, ei oikein saksakaan. Keksin toistaa kovaan ääneen nimeä 'János Puszta'y ja lopulta toinen heistä tajusi, että kaipaam häntä viemään minut hotelliin. Vaikka olin tosi väsynyt, en saanut (muutakin kuin vain kansalaisluottamusta nauttineen) huoneto-verin kuorsaukselta nukutuksi. Menin vaatimaan respasta toista huonetta, tuloksetta, joten otin paksun täkin ja asetuin kerroksen lepotilan nojatuoliin koisimaan. Aamulla heräsin, kun konferenssivieraita alkoi kulkea ohi aamiaiselle.

Jó reggelt ja siihenpä keskustelu aamiaispöydässä tyrehtyiikin. Onneksi sain sentään jotain selvää konferenssin saksankielisestä avajaispuheenvuorosta. Esitelmäni vuoro oli kolmantena aamusessiossa. Sitä edeltäneestä saksankielisestä ymmärsin keskeisen kaikille jaetusta abstraktista, mutta seuraavasta unkarilaisesta en yhtikäs mitään. Omani oli englanniksi ja huomasin väen vähenevän ja paikalle jäävien keskittyvän omiin puuhiinsa. Mitään kysymyksiä tai kommentteja ei minulle esitetty. Miten olisin niihin vastannutkaan? Lounaalla huomasin jääväni yksin ihmettelemään valtavaa puheensorinaa, mikä muuttui kakofoniaksi. Iltapäivän esitelmät olivat kahta venäjänkielistä lukuun ottamatta unkariksi, ja aloin tulla siihen johtopäätökseen, että tämän konferenssin oppinut anti jää osaltani vähäiseksi ja samaa voi sanoa taukojen suomasta tilaisuudesta verkostoitua – tosin se termi ei ollut tuolloin vielä onneksi käytössä. Katselin ohjelmalehtisestä enää kohtaa *Abendessen/Közös vacsora*.

Illallispöydässä viereeni oli yllätyksekseni pla-seerattu Antal Kiss Debrecenistä. Hänhän oli ollut lehtorina Jyväskylän yliopistossa. Hän lohdutti minua ummikkomaisuudesta suomeksi toteamalla, että konferenssin tarkoitus ei ole jatkuva tieteellinen keskustelu (unkariiksi, saksaksi, venäjäksi?!), vaan yksinkertaisesti paikallaolo, jotta osallistujat voivat nauttia tapahtuman muista antimista ja tulla nähdyiksi. Tietenkin toistensa tuntevat 'vanhat herrat ja daamit' seurustelivat, pitelivät kulttuuri-politiikan lankoja käsissään, saivat kunniaa (joitakin mitaleja jaettiin ja taputettiin) ja nousivat rankingissa. Se, etten vielä osannut unkaria, oli siihen nähden aivan merkityksetön seikka, koska olinhan muutenkin vasta-alkaja ja 'oikean' esiintyjän sijainen. Ummikkomaisuudessa ei siis ollutkaan välttämättä hävettävää, vaikka noloa se olikin, ja ilmeisesti kaikki olivat 'uran alussa' kokeneet sen. Ne, jotka näkivät jonkun kärsivän siitä, hymähtivät sille: kyllä se siitä! Opettele kieltä ja tapoja ja tule sitten uudelleen! Ehkä sinulla on sitten muutakin annettavaa kuin 'väärenkielinen' esitelmäsi.

Konferenssin päätti kiertoajelu, jonka aikana sen tuloksista annettiin saksankielinen yhteen-veto. Mikrofonin särisevästä äänestä en saanut selkoa. Tutustuimme unkaria elehtien puhuvan oppaan johdolla joihinkin kirkkoihin ja suurmies-patsaisiin. Niiden näkeminen oli sinänsä ihan valaisevaa, mutta erikoisinta oli, että kierron lopuksi suuntasimme "Länteen". Yritin jo kysellä, mistä on kysymys, saamatta järjellistä vastausta. Päädyimme Itävallan rajalle ja osa konferenssivieraista laskeutui bussista kurkkimaan rajan toiselle puolelle. Sain eräältä ystävälliseltä herralta tietää, että kaukaa Venäjältä tulleet kollegat halusivat nähdä, miltä Itävallassa näyttää. Heitä ei nolottanut lainkaan.

Kun vielä sinä päivänä eteläisellä rautatieasemalla sanoin taksikuskille "lentokentälle" ehkä ymmärrettävästi unkariksi, minuakaan ei enää nolottanut. Ehkä sittenkin vain siksi, että pelkkä huojentumisen kokemus oli voittanut sen.

Anssi Halmesvirta

Sárszentlőrinc – Kaleva – Varpaisjärvi

Kun kirkko, kirkkorakennus täyttää 250 vuotta se on aina merkkitapaus ja juhlan aihe. Tällaista juhlaa olimme todistamassa kutsuttuina vieraina Etelä-Unkarin Tolnan läänin Sárszentlőrincissä. "Me" koostui 12 Tampereen tuomiokirkkoseurakunnan ja kahdesta Lapinlahden-Varpaisjärven seurakunnan jäsenestä.

Kaksi pappia: matkanjohtajamme Salla Häkkinen ja Anikó Darvas Sárszentlőrincistä.

Alun alkaen ystävyysseurakuntasuhteen Sárszentlőrincin luterilaisen (unkarilaiset sanovat "evangelisen") seurakunnan kanssa olivat solmineet Kalevan seurakunta ja Varpaisjärven seurakunta, mistä kielii tämän jutun otsikkokin. Kun Unkarin sosialistinen järjestelmä mahdollisti 1980-luvulla yhteistyön, Kalevan seurakunta oli ensimmäisiä – ellei ensimmäinen – suomalainen seurakunta, joka solmi tällaisen yhteistyösuhteen. Taustalla oli Kalevan seurakunnan silloisen kirkkoherran Paavo Viljasen ja Sárszentlőrincin kirkkoherran Béla Csepregin jo 1930-luvulla alkanut ystävyys. Unkarin ja Suomen luterilaisen kirkon opiskelijavaihto oli alkanut 1920-luvun lopulla, ja molemmat kirkot lähettivät sotavuosiin saakka vuosittain vastavuoroisesti yhden nuoren teologian opiskelijan yhteistyömaahan. Unkarilaiset opiskelivat Helsingissä ja suomalaiset Luoteis-Unkarin Sopronissa, jossa toimi Unkarin luterilainen teologinen akatemia.

Kahden suomalaisseurakunnan jäsenet kohetasivat Helsinki-Vantaan lentokentällä perjantaiamuna 8. elokuuta. Budapestissa tavattiin paikallisena oppaana toiminut Béla Csepregin tytär, fennougristi Márta Csepregi. Tuokion ku-

luttua lounaspaikassamme lounasseuraksemme liittyi miehineen hänen sisarensa, Erzsébet eli Karl Jánosné Csepregi Erzsébet, joka isänsä jälkeen oli toiminut Sárszentlőrincin kirkkoherrana. Csepregien perheellä on edelleenkin läheinen suhde Sárszentlőrincin seurakuntaan, ja he tukevat tarvittaessa osaltaan seurakunnan toimintaa. Niin nytkin, kun suomalaisina ja tamperelaisina vieraina saavuimme Unkariin ja Sárszentlőrinciin.

Perjantaina iltapäivällä osallistuimme jo Sárszentlőrincin kirkon sakastissa seurakunnan historiasta kertovan Eläviä kiviä -näyttelyn [Élő kövek] avajaisiin ja pääsimme tutustumaan peruskorjattuun kirkkoon myös sisältä. Näyttely koostui seurakuntalaisten edellisten sukupolvien esineistöstä ja valokuvista, kuten rippikoulutodistuksista ja rippikoulun ryhmäkuvista tai eri harrastusryhmien kuvista ja lipuista sekä mm. 1900-luvun alun morsiuspuvusta ja kirkon sisustukseen aiemmin kuuluneista esineistä. Näyttelyyn liittyi myös joukko ystävyysseurakuntasuhteen eli viimeisten neljän vuosikymmenen aikana otettuja valokuvia, joista tamperelaiset tunnistivat Béla Csepregin ja Erzsébet Csepregin ohella mm. Kalevan edellisen kirkkoherran Simo Kohon ja Sárszentlőrincissä pidetyn rippileirin – ja aiempien ystävyysseurakuntavierailujen – tamperelaisia osanottajia.

Tilaisuuden pääantia oli kuitenkin vuonna 1722 perustetun seurakunnan vuonna 1775 vihityn kirkon vaiheista kertova esitelmä, jonka piti nuori historioitsija Julianna Orsós. Sitä kuulemaan oli kokoontunut nykyisten seurakuntalaisten ohella myös heidän paikkakunnalta poismuuttaneita lapsiaan, osa perheineen.

Mikä se Sárszentlőrinc oikein on?

Unkarin historian synkkä vaihe, jolloin Turkin sulttaanin sotilaat hävittivät, miehittivät, verottivat ja valvoivat yli puolta kuningaskuntaa, johon kuului myös Transilvania, kesti 1500-luvun puolivälistä 1600-luvun lopulle. Tuolloin käytännössä koko eteläinen Unkari tyhjäntyi väestön paetessa pohjoiseen tai vähitellen tuhoutuessa. Kun turkkilaiset 1700 luvun alussa oli Itävallan ja Keski-Euroopan hallitsijoiden yhteisvoimin karkotettu Unkarin alueelta, Itävallan hallitsija kehotti alamaisiaan muuttamaan väestöstä tyhjentyneeseen Etelä-Unkariin, muuton kannustimena oli uskonnonvapaus ja lyhyt verovapaus. Alueelle vaelsi paremman elämän toivossa perheitä Pohjois-Unkarista, mutta myös Itävallan ja Saksan herttua- tai ruhtinaskunnista, kuten Hessenistä ja Schwabenista. Aikaa myöten kaikkia saksankielisinä Unkariin muuttaneita ja kielellisen identiteettinsä säilyttäneitä, mihin usein kuului myös evankelisen kirkon jäsenyys, ryhdyttiin kutsumaan Schwabenin mukaan svaabeiksi. Sulttaanin sotaväen ja veronkantajien poistuttua seudulta alkoi vuonna 1722 unkarilaisten muuttoliike ja myös Sárszentlőrinc alkoi kasvaa. Naapurikylä Györköny taas sai uudisasukkaansa lähinnä saksalaisesta Hessenistä ja on säilyttänyt ”svaabilaisuutensa” kolme vuosisataa. Tulijat toivat mukanaan kotiseutunsa rakennusperinteen sekä viininviljelyn ja evankelisuuden, so. luterilaisuuden. Eräästä Györkönyin asukkaiden, katujen ja viinikellarien nimet kertovat yhä kylän saksalaisesta historiasta. Tosin suuri osa näistä svaabeista karkotettiin maasta 2. maailmansodan jälkeen ”saksalaisina”.

Väestörakenteen muutos on lyönyt leimansa Sárszentlőrincin, Györkönyin ja Nagydorogin kyliin, joissa vierailimme. Ensimmäisen maailmansodan alla Nagydorogissa oli 3400 asukas-

ta, tänään 2650. Györkönyin väestö on samana ajanjaksona vähentynyt 2600:sta 1000:een ja Sárszentlőrincin 1950:stä 1050:een. Tosin väkiluvun pieneneminen näyttää pysähtyneen em. kylissä vuosikymmenen sitten. Monet nuoret ja lapsiperheet ovat kuitenkin muuttaneet seudulta koulutuksen ja paremman elämän toivossa. Tämä antaa leimansa niin elinkeinoille, joka on ennen kaikkea perustuotantoa, ts. maanviljelyä kuin seurakuntaelämällekin. Seurakuntalaiset ikääntyvät ja hupenevat. Toisen maailmansodan jälkeisinä vuosikymmeninä tärkeää oli lapsi- nuoriso- ja romanityö, joka oli ollut erityisen lähellä Béla Csepregin sydäntä. Tänäpä etusijalla on vanhustyö ja ikääntyvien seurakuntalaisten – lähikylissä usein roomalaiskatolisen valtaväestön keskellä asuvien – auttaminen arjessa, joskus jopa kaupassakäyntiä myöten.

Seurakunnan facebook-sivun nimenä on [Sárszentlőrinc és Környéke Evangélikus Egyház-község](#) eli paljonpuhuvasti kysymys on Sárszentlőrincin ja ympäristön evankelisesta seurakunnasta. Kirkkoherra (unk. lelkész) Anikó Darvas tekee yhteistyötä lähiseudun kollegojen kanssa, jotta jumalanpalvelukset ja toimitukset varsin laajalla alueella saadaan hoidettua. Lisäksi evankeliseen seurakuntaan kuuluvien määrä voi suurellakin paikkakunnalla olla vähäinen, sillä vuoden 2011 väestölaskennassa 2,2 % väestöstä (215.000) ilmoitti kuuluvansa evankeliseen kirkkoon. Hallinnollisesti Sárszentlőrinc kuuluu Tolnan ja Baranyan hiippakuntaan ja Eteläiseen evankeliseen ”kirkkopiiriin”. – Hiippakuntia Unkarissa on 17 ja hiippakunnista muodostettu ja ”piirejä” kolme.

Sárszentlőrinc [”Savinen Pyhä Lauri”] sai nykyisen nimensä 1700-luvun alussa, kun uudet asukkaat vuonna 1722 muuttivat Pohjois-Unkarista. Saavuttuaan seudulle he rakensivat itselleen ensimmäisen kirkon savesta; savesta ja oljista rakennettiin Unkarin maaseudulla pakseineisiä asuintaloja yleisesti vielä 1900-luvun alkupuolellakin. Vuonna 1775 pieneksi osoittautunut ”savikirkko” korvattiin nykyisellä tiilestä rakennetulla. Tämä kirkkorakennus täytti tänä vuonna 250 vuotta – ja seurakunta 300 vuotta kolme vuotta aikaisemmin. – Sárszentlőrinc onkin leimallisesti evankelinen kylä, jopa paikkakunnan vaakunassa on Luther-ruusu.

Saimme kokea seurakuntalaisten vieraanvaraisuutta monella tavalla. Saimme runsaan iltapalan perjantaina ja lauantaina ja sunnuntaina juhlanan lounaan. Tämän kaiken tarjosivat meille Sárszentlőrincin seurakunta ja sen jäsenet. Lisäksi lauantaina – aikaisempien vierailujen tapaan – tamperelaiset ja varpaisjärveläiset pääsivät kaksin tai kolmisin lounaalle yhden seurakuntaan

kuuluvan perheen kotiin. Tämä oli hyväksi koettu ja erinomainen tapa päästä tutustumaan lähemmin – henkilökohtaisesti ja ruohonjuuritasolla – joihinkin seurakuntalaisiin ja heidän elämäänsä heidän omassa kodissaan.

Márta Csepregi oli koko vierailun ajan oppaamme, apunamme ja tulkkinamme. Kirkkohera Anikó Darvas puhuu yliopisto-opintojensa ja Helsingissä vietetyn stipendiaattikautensa ansiosta myös hyvin suomea. Seurakunnan juhla- viikonlopun johtamisen ohella hänellä oli monia muitakin velvollisuuksia ja hän ehti toimittaa lauantaina lähiseudulla myös kasteen, jota hänen kollegansa eli matkanjohtajamme Salla Häkkinen, johtava kappalainen ja Kalevan alueen vastuupappi, oli seuraamassa. Sunnuntain juhla- jumalanpalveluksen aluksi Kari Nousiainen soitti uruilla kirkkokansalle Lutherin Jumala ompi linnamme -virren, joka on Unkarin evankelisille

Seurakunnan maallikkoaktiivi Zoltán Nagy leikkaa vesimelonია vieraille.

erityisen läheinen virsi. Jumalanpalveluksen jälkeen kirkkoherra säännöllisesti hyvästelee kirkon ovella poistuvan seurakunnan toistaen kätellessään virren alkusanat: Jumala omi linnamme — Erős vár a mi Istenünk! – Jumalanpalvelusta ei meille tulkattu, mutta saimme monisteen, jossa olivat jumalanpalvelukset virret, joita säesti vanhan musiikin perheyhtye Valkoinen korppi [Fehér holló]. Saarnan piti emerituspiispa Péter Gáncs. Sunnuntaina meillä oli lisäksi juhlava lounas, jonka alussa veisasimme Mártan johdolla Csepregien perheen ruokavirren, ja myös heidän perheenjäseniään osallistui lounaalle.

Sunnuntai-iltapäivän ohjelmaan kuului vielä kirkossa järjestetty puhallintrion konsertti; trion soittajat olivat ihastuttaneet osaa meistä Györkönyin kyläjuhlan iltaohjelmassa. – Ihastelimme eri tilaisuuksien yhteydessä sisältä ja ulkoa vanhaa tiilikirkkoa, joka – samoin kuin alttaritaulu – oli mittavan ja osin valtion tukeman restaurointityön jälkeen saanut takaisin aiemman juhlanan ja hartaan ilmeensä, ja lehterin seinämiltäkin oli saatu jälleen esille kaseteille maalatut kuvat. Kirkkoon rakennettiin aikanaan tuhat istumapaikkaa, nyt siis koko kylä mahtuisi sisälle ongelmitta!

Meille jäi matkamme aikana ja myös jälkeinpäin pohdittavaksi, millaista on pienen ja ikääntyvän seurakunnan elämä, kun osa seurakunnan jäsenistä on hajallaan naapurikyliissä ja mahdollisesti paikallisissa vanhustentaloissaakin. Ja millaisia haasteita siitä koituu seurakunnan paimenelle. Sen havaitsimme, että kaikkia vanhoja tuttuja emme enää tilaisuuksissa

Juhlajumalanpalvelus, alttarin edessä Zoltán Nagy ja Anikó Darvas.

näht. Ja niiltä, jotka seurakunnan hallintoon osallistuvat maallikkoina, kuten esim. Zoltán Nagylta, työ vaatii todellista sitoutumista luottamustehtävään. Se ei ollut vierailumme aikana kokoustamista ja paperityötä kirjoituspöydän ääressä, vaan asioiden konkreettista hoitamista: autokuljetusten organisointia ja kuljetuksiin osallistumista, ruokatarvikkeiden hankkimista, aterioiden järjestämistä, pöydän kattamista ja astioiden tiskaamista. – Seurakuntalaiset eivät odottaneet, mitä seurakunta heille tarjoaisi, vaan he tekivät sen, mitä seurakunta kulloinkin tarvitsi. Tietysti myös kirkkoherra Anikó Darvas rinnallaan tulkimme Márta Csepregi osallistui tarvittaessa kaikkiin järjestelyihin; olihan jokainen käsipari tarpeen! – Jälkeinpäin ehkä ajattelimme, että isäntien ja emäntien estelyistä huolimatta olisimme aktiivisemminkin voineet mennä avuksi. Ja ketkä opastivatkaan meitä vielä lähtöpäivänä Budapestissä ja varmistivat lähtömme? Tietysti Anikó ja Márta!

Pääsimme tutustumaan meille suunnattu- na ohjelmanan noin 20 km:n päässä olevaan Simon-tornyan linnaan ja museoon, jossa saimme erinomaisen opastuksen sekä Sándor Petőfin museoon, joka on perustettu samaan taloon, jossa tuleva kansallisrunoilija asui opiskellessaan 1831—1833 Sárszentlőrincin evankelisessa luki- ossa, joka oli tuolloin Etelä-Unkarin tunnetuimpia evankelisia opinjohja.

Maaseutu ja kaupunki Unkarissa

Kaikki olemme lentäneet Budapestiin. Jos olemme saaneet ikkunapaikan, niin hyvällä säällä olemme voineet katsella myös alhaalla leviävää ja nopeasti muuttuvaa maisemaa. Keväällä kylvöjen jälkeen ja kesällä kun viljat, auringonkukka ja rehukasvit ovat kasvukautensa puolivälissä, näky on silmiähivelevän kaunis. – Puolan ja Unkarin maaseutu on kuitenkin erilainen. Puolassa viljelykset ovat pieniä vihreän ja keltaisen eri sävyjen muodostamia tilkkuja. Unkarissa värit ovat samat, mutta tilkkujen asemesta näemme suuria viljelylohkoja, joille silmämääräisesti mahtuisi 10—20 puolalaista peltotilkkua. Miten tällaiset erot ovat syntyneet?

Tähän kysymykseen vastaa sosiologi Imre Kovách. Hän kertoo maaomaisuuden jakautumisesta, maaseudun muutoksesta ja yksityisten

viljelypalstojen katoamisesta sekä maaseudun ja kaupungin eroista. – Toimittaja László Csécsin laatima haastattelu, johon seuraava esitys pääosin perustuu, on ilmestynyt *Magyar Hang* -lehdessä 18.—24.7.2025. Puolan ja Unkarin lentokoneestakin havaittavat erot maanomistuksessa johtuvat siitä, että sosialistisessa Puolassa – toisin kuin Unkarissa – ei muodostettu suuria osuustoimintaoja (termelőszövetkezet, TSZ) eli maaomistuksessa ei 2. maailmansodan jälkeen tapahtunut suurta muutosta. – Kun maaseudun ja kaupungin eroja käsitellään artikkelissa, suomalaiselle lukijalle, vaikka aika ja problematiikka onkin toinen, väistämättä nousee mieleen Antti Eskolan ”Maalaiset ja kaupunkilaiset” -tutkimus vuodelta 1963!

Ennen seutu ja maisema määrittelivät maaseudulla elävien ihmisten elämämpiirin. Nykyisin se on lähinnä ihmisten arjen taustalla. Vaikka asukkaiden suhde ympäristöönsä on muuttunut, maaseudun elämänmuoto ei ole kadonnut. Sosiologi Imre Kováchin mukaan maaomaisuuden jakautuminen, paikallisyhteisöjen voima, paikallisten eliittien liikkuma-ala ja hitaasti liudentuva maaseutu – kaupunki -dikotomia muuttavat kuitenkin Unkarin maaseutua.

Aiemmin se seutu, jossa ihmiset elivät, määritteli heidän arkensa. Vaikuttaa siltä, tämä yhteys olisi heikentymässä. Kuinka sosiologi näkee tilanteen?

Pikkupaikkakunnalla kytkeytyminen kotiseutuun tai -paikkaan on voimakkaampaa kuin isommilla. Pikkupaikkakunnilla on tärkeää paikallisen yhteisön toimiminen, perheen ja lähiympäristön asukkaiden autonomia. Asuinseutu on osa tätä identiteettiä, vaikka se ei kaikkialla eikä kaikille ilmenekään samalla tavoin.

Samaan aikaan maataloudessa viime vuosikymmeninä tapahtunut muutos. Erityisesti 1990-luvun alun käännekohta muutti perusteellisesti maaseudun asukkaan ja hänen asuinympäristönsä välisen suhteen. Maatalousmaan omistus on voimakkaasti keskittyntä, tänään vain harvoilla maaseudun asukkailla on yhteys asuinpaikkansa viljeltyyn maahan. Maaseutuyhteisön merkittäväle osalle ympäröivä maaseutu on pikemminkin esteettinen elämys tai identiteetin ainesosa, ei toimeentulon perusta. Paikallisidentiteettiä määrittää tänään pikemminkin joku nähtävyys, esim. kirkko, vanha linna tai muu konkreettinen luomus, tahi henkinen perintö. Maaseudun asukkaan yhteys ympäröivään seutuun on tänään pikemminkin kulttuurinen ja symbolinen kuin taloudellinen. Maaseudulla asuvien suuri enemmistö ei ota enää osaa maanviljelyyn. Heidän tulonsa eivät ole peräisin maataloudesta, elintarvikkeensa he ostavat kaupasta. Etääntyminen luonnosta ei auta luonnonsuojelua eikä kestävää kehitystä.

Samalla kun maaseudulla elävien suhde maa-

talouteen on höllentynyt, maanomistussuhteet ovat läpikäyneet voimakkaan muutokseen. Mitä tällä alueella on tapahtunut 1990-luvulta lähtien?

Vaikka virallisten tilastojen mukaan maaomistuksen keskittyminen on vähentynyt viime vuosina, tosiasiaa näin ei ole käynyt. Kun pinta-alaan perustuvaa tukijärjestelmää muutettiin, suurmaanomistajat jakoivat omistuksensa perheenjäsenten kesken. Näin saatiin suuremmat tuet, vaikka tosiasiallista muutosta omistussuhteissa ei tapahtunutkaan. Maaomaisuus on edelleenkin harvojen hallussa. Maanomistus on tänään keskittyneempää kuin maanomistustilastojen mukaan oli vuonna 1935! – Sosiaalishistorian mukaan unkarilaisen yhteiskunnan suurimpia ongelmia maailmansotien välisenä aikana oli maaomaisuuden keskittyminen ja köyhyysrajalta eläneen tilattoman väestön suuri määrä. On kuitenkin muistettava, että tänään maalla asuva ”maaton” ei ole tilanomistajan palkollinen, vaan hän on töissä esim. palvelusektorilla, lähiseudun tehtaassa tai muussa yrityksessä.

Mikä nykytilanteeseen on johtanut?

Vuoden 1989 poliittisen järjestelmänmuutoksen jälkeinen viljellyn maan yksityistäminen ei ollut tasapuolinen. Suurtilojen jakoa perheviljelmiksi on historiassa yleisesti pidetty yhtenä ratkaisuna sosiaalisin ongelmiin. Nytkin ihmiset saivat

maata – käytännössä arvopaperina oikeuden saman laajuisen maanomaisuuden hankkimiseen kuin heidän perheensä hallussa oli ollut 1940-luvun lopulla. Nuo viljelysethän oli viimeistään 1950-luvun alussa liitetty tai ”luovutettu” tuotanto-osuuskuntaan, jotka nyt purettiin. Ihmiset saivat siis oikeuden maahan, mutta ei työkaluja eli pääomaa, lainaa tai valtiontukea itse maanviljelyn käynnistämiseen. Ne, jotka saivat maata, eivät tienneet, mitä sillä tekisivät. ”Saattoihan sillä heittää kuperkeikkaa!”, mutta mitä muuta? Lisäksi monet myivät saamansa maan – siis kävivät arvopaperikauppaa maanomistusoikeudellaan – juuri silloin, kun aikanaan tuotanto-osuuskunnille luovutetusta maasta saatujen ”korvaussetelien” arvo oli alimmillaan. Lopulta viljelysmaa päätyi niille, jotka olivat hankkineet asiantuntemuksensa ja suhteensa toimiessaan tuotanto-osuuskuntien johtotehtävissä. Nämä saivat luottoa tai myöhemmät poliittiset päätökset tulivat heidän hyödykseen. Se oli sellainen poliittis-taloudellinen prosessi, jota Unkarin hallitukset eivät 1990-luvulla eivätkä myöhemminkään osanneet tai halunneet käsitellä. Tämän takia viljellyn maan omistuksen keskittyminen harvoille oli tosiasia jo Unkariin liittyessä EU:hun vuonna 2004 eikä se ole olenaisesti muuttunut vuoden 2010 jälkeenkään.

Kuinka moni unkarilainen työskentelee tänään maanviljelyksen parissa?

Noin 300.000 unkarilaiselle ensisijainen elinkeino on maanviljelys. Tämä luku kattaa sekä isännät eli maanomistajat että työntekijät. Tänään maaseudun kylistä hädin tuskin löytyy ihmisiä, jotka saavat elantonsa perustuotannosta, so. elintarvikkeiden tuotannosta. On toki sellaisia, jotka aidatuilla pikkupalstoillaan kasvattavat itselleen vihanneksia ja hedelmiä, mutta niiden määrä ja merkitys on kaukana siitä, mitä muutama vuosikymmen sitten kutsuimme tuotanto-osuuskun-

tien työntekijöiden yksityispalstoiksi (háztáji). Näiden palstojen tuottamia elintarvikkeita riitti myytäväksi asti.

Tästäkö johtuu kylien tyhjentyminen?

Kylien tyhjentyminen on laajalle levinnyt harhakäsitys. Todellisuus on paljon monivivahteisempi. Erityisesti pikkukylien asema on muuttunut dramaattisesti muuttoliikkeen ja epäedullisten elinolosuhteiden takia. Silti kylien kokonaisasukasmäärä ei juurikaan ole laskenut vuoden 1990 jälkeen. Syrjäseuduilla on toki kyliä, joissa väki vähenee. Samaan aikaan monin paikoin, erityisesti kaupunkien läheisyydessä, väkiluku kasvaa. Maaseudun muuttoliike ei suuntaudu niinkään kaupunkeihin, se ei ole ”maaltapakoa”, vaan se suuntautuu kylistä pikkukaupunkeihin. On yleistä, että joku muuttaa pienemmästä ja syrjäisestä kylästä sellaiseen asutuskeskukseen, joka on parempien yhteyksien päässä, ja jossa elämisen ehdot ovat paremmat. Maaseutu ei siis tyhjene, vaan muotoutuu uudelleen, Paremmat liikenneyhteydet sekä työpaikkojen ja palvelujen parempi saatavuus vaikuttavat siihen, missä vä-

Pécs on Unkarin viidenneksi suurin kaupunki ja eteläisimmän läänin Baranyan keskus.

kiluku lisääntyy – tai päinvastaisten olosuhteiden vallitessa vähenee.

Mitkä seikat vaikuttavat siihen, menestyykö vai taantuuko joku asutuskeskus?

Monet uskovat, että jonkin asutuksen kohtalo riippuu vain siitä, missä osassa maata se sijaitsee. Oletetaan, että esimerkiksi Dunántúlissa eli Tonavan länsipuolisessa Unkarissa tilanne olisi automaattisesti parempi. Sekin on erehdys. Sieltäkin löytyy taantuvia kyliä, kun toisaalta maan itäosistakin löydämme menestyviä kyliä. Menestys riippuu myös paikallisista olosuhteista, kuten liikenneyhteyksien, työpaikkojen ja palvelujen tarjonnasta, mutta myös paikallisyhteisöstä

ja paikallisten yhteiskunnallisten toimijoiden asiantuntemuksesta. Nykypäivän unkarilaisen yhteiskunnan suunnannäyttäjii eivät ole vain pormestarit, paikalliset yrittäjät, paikallishallinnon luottamusmiehet ja -naiset, suurimmat maanomistajat ja kansalaisjärjestöjen aktiiviset jäsenet, vaan myös muissa tehtävissä ”pätevöityneet” ja tavalliset ihmiset. Suuri merkitys on sillä, onko paikkakunnalla ihmisiä, joilla on sellaista organisointikykyä, jolla asukkaista voi ”muokata” yhteisön, hankkia varoja, tuoda paikkakunnalle sijoituksia, ja jotka toimillaan voivat vaikuttaa paikallisen kulttuurin ja identiteetin voimistumiseen. Monta kertaa yhden tai kahden yksittäisen ihmisen henkilökohtaiset ambitiot ja yhteydet ratkaisevat sen, kehittykö joku kylä vai näivettykö se. Siellä, missä on aktiivisia ja toimintakykyisiä paikallisia toimijoita, ovat asutuksen tulevaisuudennäkymät myös paremmat. Ilman niitä yksittäinen kylä joutuu eristyksiin ja päätty takapajulle.

Toimittamanne kirjan ”Integraatio, epätaasa-arvo, kansalaisyhteiskunta (ei suom.) eräs tärkeä johtopäätös on, että suurkaupunkien

ja pienten asutuskeskusten johtajat ja toimijat eivät suinkaan ole niin kaukana toisistaan arvonsa järjestyksen tai kulutuksen suhteen kuin tavallisesti olemme tottuneet ajattelemaan.

Totta, tänä päivänä erot ovat pienemmät kuin muutama vuosikymmen sitten. Tänään ei ole harvinaista, että pikkukaupungin tai kylän ylemmän sosiaaliryhmään kuuluvat käyttävät samanlaisia palveluja ja ostavat samanlaisia tuotteita kuin kaupunkilaiset, ja internetin, auton ja työmatkojen ansiosta he voivat yhtä lailla osallistua kulttuurieroihin. Merkittävällä osalla maalla asuvista on lisäksi kaksoiside: he ovat toisaalta läsnä paikallisyhteisössä ja sen taloudessa, mutta samanaikaisesti heillä on yhteytensä myös suuriin kaupunkiin. Päivittäin monet käyvät työssä kaupungissa tai ainakin kulkevat säännöllisesti kylän ja kaupungin väliä. Tämän takia tänään ei voida jyrkästi erottaa maaseutumaista elämää kaupunkimaisesta, sillä raja on häilyvä, ja aiemmat jyrkät kulttuuriset ja elämäntapoihin liittyneet erot ovat merkittävästi kaventuneet.

Jos kerran ero on näin pieni, miksi puhumme vielä kaupunki – maaseutu -vastakkainasettelusta?

Siksi, että kansalaisten mielissä yhteiskunnalliset käsitykset muuttuvat hyvin hitaasti. Unkarilaisessa ajattelussa elää hyvin syvällä käsitys, että kaupunki ja maaseutu ovat kaksi eri maailmaa. Viime aikoihin saakka on elänyt se kuva, että kaupunki on moderni, kehittyvä ja avoin paikka, maaseutu taas suljettu, perinteisiin sidottu ja jälkeenyäännyt. Tätä ajattelua on viimeisin vuosikymmen muuttanut paljon. Covid nosti merkittävästi turvallisemmaksi katsotun maaseudun arvostusta. Kulutustottumukset vaikuttavat kokonaisvaltaisesti niin pieniin kuin suuriinkin asutuskeskuksiin. Kulttuuritarjonnan määrällinen hyödyntäminen

on hämmästyttävän samanlaista niin maaseudun kuin suurten kaupunkienkin ylimmissä sosiaaliryhmissä. Kokemukseni perusteella on nähtävissä merkkejä siitä, että kaupunkien ja maaseudun ylimmät sosiaaliryhmät ovat avoimia keskinäiselle lähentymiselle. Yhteiskuntatieteilijänä tunnistan nämä merkit ja ne viittaavat siihen, että ero on häviämässä: maaseudun ja suurkaupungin välillä vaikuttaa ratkaisevasti – olemassa olevista eduista ja haitoista huolimatta – pikemminkin lähentymisen jatkuminen kuin pyrkimys erottautua toisistaan. Tämä ei tietystikään merkitse sitä, että jokainen maaseudun asukas ajattelisi näin, mutta muutos on alkanut. Ja minä ajattelen, että tämä lähentyminen tulee pitkällä aikavälillä vaikuttamaan siihen, mitä ajattelemme suurkaupungeista ja maaseudusta. *Kerroitte, että jonkun asutuksen menestys voisi riippua yksittäisestä taitavasta ja toimintakykyisestä ihmisestä. Miten se on mahdollista perustellaan keskitetysti johdetusta järjestelmässä?*

Asutuskeskusten autonomia on todellakin hyvin rajattu. Vaikka ulkoapäin katsoen vaikuttaisikin siltä, että pormestarit voisivat päättää asioista vapaasti, (päättöksenteko)järjestelmä on keskitetty. Määrärahat jaetaan keskitetysti, pormestarit ovat usein vain toimeenpanijoita tai päätösten toteuttajia. Lisäksi kehittämishankkeet eivät aina toteudu paikallisten tarpeiden mukaisesti. Ei ole selviö, että jollakin kylällä tarvitaan nimenomaan kevyen liikenteen väylä, kun kylältä puuttuu terveysasema tai koulu. Nämä paikalliset ongelmat jäävät keskitetyn päätöksenteon takia usein taka-alalle. Mutta tilanteen ei tarvitse jatkua näin. Paikalliset yhteisöt ovat muotoutumassa, paikallisen johtajien itsetunto ja itsevarmuus vahvistuu, ja tutkimusten mukaan yhä suurempi on halu, että paikalliset pääsisivät itse päättämään omista asioistaan. Keskitetyn johtamisen on päätyttävä, se on yhteiskunnallinen välttämättömyys.

Käännös: Tenho Takalo

Viinitilojen kuulumisia

Szigetvárin Zsipótista

Edellisestä lehdessämme kerroimme viinitilojemme historiaa ja sadonkorjuusta 2024. Silloin itse olimme estyneitä osallistumaan syksyn tapahtumaan ja näinollen pääsemme tutustumaan vasta myöhemmin lopputuotteen aistinvaraiseen tutkintaan. Todellisuudessa lopputulos selviää siis vasta puolen vuoden päästä, kun punaviini (Cabernet Sauvignon tai Nero) on kypsynyt tammitynnyreissä lähes kaksi vuotta. 2024 kerätty punaviini pullotetaan vasta 2026 keväällä ja silloin se siirtyy osakkaiden omiin varastoihin.

Viinin valmistuksessa on monta vaihetta, jossa on mahdollisuus epäonnistua. Näitä riskejä voidaan vähentää huolehtimalla välineiden ja astioiden puhtaudesta ja pitämällä käymisprosessissa olevia muutostekijöitä mahdollisen pieninä. Vuoden 2024 rosé-viinien osalta emme aivan siinä onnistuneet, vaan viini pääsi käymisen jälkeen hapettumaan ja lopputulos ei ollut kelvollinen. 2025 sadosta ei rosé-viiniä valmisteta, joten prosessin korjaaminen jää tulevaisuuteen.

Unkari on valkoviinimaa ja sen kokonaistuotannosta jopa 70-75% on valkoviiniä. Sama suhde on ollut aikanaan myös meidän tiloilla. Historian saatossa on valkoiset köynnökset vain pikkuhiljaa vähentyneet ja lopullinen karsinta tehtiin viime vuoden syksyllä, kun poistimme vanhan valkoviinitarhan kokonaisuudessaan vanhoista köynnöksistä. Tällä hetkellä valkoviinimme tulee vain noin sadan Chardonnay- köynnöksen tuotannosta.

Valkoviinin määrään on tulossa korjaus, kun entinen valkoviinitarhamme purettiin ja se sai keväällä reilun lannoituksen lehmänlannasta. Uusien taimien istutus aloitetaan keväällä 2026. Uusien köynnösten määrä kasvaa nyt yli kuudella sadalla ja lajikkeiksi valikoitui itävaltalainen suosittu Grüner Veltliner ja Chardonnay. Molempien kypsymis- ja keräysaika on lähes samanaikainen, joka helpottaa sadonkorjuu suunnittelua.

Ystävät Unkarissa

2300 km eroittaa Ylöjärven Takamaan Szigetvárin Zsipótista. Tämä maantieteellinen etäisyys vaikuttaa paljon meidän viinin viljelyyn Unkarissa. Tiedämme, että useat ulkomaalaiset, joilla on viininviljely toimintaa Unkarissa, maksaa paikalliselle tilanhoitajalle kuukausikorvausta. Tällöin kustannuksia syntyy myös niiltä talvikuukausilta, jolloin työtä ei lähinnä ole laisinkaan. Myös me joudumme työllistämään ulkopuolisia, mutta kustannukset on sidoksissa tehtyyn työhön.

Viinitarhan uusiminen ei ole mikään pieni työ, vaan vaatii ihmis- ja konevoimaa sekä paljon lehmänlantaa. Lanta on kysyttyä tavaraa ja sen saaminen voi olla kiven alla

Oma toimintamme rajautuu lähinnä sadonkorjuuseen, lomailuun ja kiinteistöjen kunnossapitoon ja kyllä on niissäkin "kova" homma.

Vaikka päävastuu tilanhoidosta on meillä osakkailla, emme pystyisi hoitamaan viinitarhoa ja viinin valmistusta ilman paikallisten apua.

Meille korvaamattoman avun antaa tilanhoitajamme Zolt Novák. Hän pitää huolta meidän viininviljelyprosessista silloin, kun emme ole paikalla. Hänellä on aina aikaa meille, puhelinsoitto riittää ja hän jo rientää avuksi. Zolt pitää vaimonsa Edinan kanssa lähellä olevaa majataloa ja omaa ammattimaista viinin valmistusta.

Tilanhoitajista ja useista paikallisista naapureista on tullut meille myös hyviä ystäviä, joiden palveluja olemme tarvinneet myös useissa muissakin arjen askareissa tai unkarilaisten viranomaishallinnollisissa kiemuroissa. Kesällä yhdeltä tilalta sähköt katkaistiin, koska laskutus ei osunut oikeaan osoitteeseen. Onneksi eräs ystävällinen naapurimme hoitaa tätäkin asiaa ja informoi meitä aina kun uutta ilmenee. Tämä prosessi on onneksemme jo lopuillaan.

Usean vuoden aikana olemme siis ihmetelleet ja ihastelleet unkarilaisten ystävällisyyttä. Voi olla, että meillä on ollut vain hyvää tuuria, mutta kokemukset tältä ajalta on positiiviset. Vieraanvaraisuus on miellyttävää ja se on myös tarpeellinen osa elämää. Naapurissamme asuu

Zolt ja Sini analysoivat viinimehun (unk. must) sokeripitoisuutta. Sokerin määrällä arvioidaa tulevan viinin alkoholipitoisuus

useita ystävällisiä ihmisiä, jotka ovat valmiita autamaan aina ja pyyteettömästi. Olipa kyse esimerkiksi vaikka hedelmäpuiden valitsemisesta, ostamisesta ja istuttamisesta.

Vieraanvaraisuus ja ystävällisyys on välillä myös hämmentävää. Aamulenkille voi syntyä ennalta-arvaamattomia uusia piirteitä, jos naapuri huomaa ohikulkijan, kutsuu kahville ja makeille leivonnaisille sekä lopuksi nauttimaan pälinkaa. Siinä päivän suunnitelmat muuttuvat kerralla. Kyllä suomalainenkin tarjoaa kahvit ja pullat, mutta unkarilainen tarjoaa koko aterian (vaikkei siitä olla sovittu etukäteen) ja vielä pakataan hillot ja omakemä makkarat mukaan.

Sini ja Matti Syrjä

Sadonkorjuussa koneet ovat helpottaneet työvaiheita. Ilman murskainta tulisi rypäleet rikkoa käsin, tai niinkuin ennen tehtiin, jaloin

AJANKOHTAISTA syksyllä 2025

Sugrifest-tapahtuma Laikussa lauantaina 4.10.2025 klo 10—17.

Sugrifest on suomalais-ugrilaisia kieliä puhuvien kansojen tapahtuma eli Suomalais-ugrilainen sukukansapäivä, joka on muodostunut jo vaikiintuneeksi syksyn tapahtumaksi. Kulttuuritalo Laikussa lauantaina 4.10.2025 järjestettävässä tapahtumassa on luvassa tanssia, musiikkia, luentoja ja suomalais-ugrilaiset markkinat. Kansallispukutuuletus kokoaa värikkään joukon kansanpukuja Suomesta ja ulkomailta. Tapahtumaan on vapaa pääsy.

Tampereen Suomi-Unkari Seura osallistuu tapahtumaan seuraavasti:

Leikkimielisessä kielipajassa Lauri/Viita -kokoustilassa klo 10:15—10:45 esittellään unkarin kieltä sekä unkarin ja suomen eroja ja yhtäläisyyksiä.

Dosentti Magdolna Kovács pitää Musiikkisalisissa klo 14:00—14:45 esitelmän ”Unkarilaisia vähemmistöjä Romaniassa –Székelyläisten ja csángójen kielestä, kansasta ja asuma-alueista”.

Olemme mukana klo 10—17 Sugrifest-markkinoilla. Myyntipöydällämme on edullisesti unkarilaisia tuotteita: unkarilaista hunajaa ja hilloja;

unkarilaisia mausteita, esim. paprikamaustetta tuubissa ja pussissa ja unkarilaista suklaata. Lisäksi jaossa on tamperelaista Unkarin Uutiset -pienlehteä ja valtakunnallista Suomi-Unkari -lehteä.

Lisäksi syksyllä 2025 tapahtuu seuraavaa:

Professori emeritus Anssi Halmesvirta pitää tiistaina 7.10. klo 17:00 alkaen Työväenmuseo Werstaalla esitelmän ”Euroopan Turvallisuus- ja Yhteistyökonferenssi v. 1975 ja sen merkitys Suomelle ja Unkarille”. (Euroopan turvallisuus- ja yhteistyökokous tai -konferenssi pidettiin Helsingissä 50 vuotta sitten 30.7

Suomi-Unkari Seuran 75-vuotisjuhla järjestetään Helsingissä 10. lokakuuta klo 18 alkaen Liszt-instituutissa, katuosoite Kaisaniemenkatu 10. Ennen vuosijuhlaa on samassa paikassa Millä sivulla olet –Novelleja Unkarista -novellikokoelman juhlallinen julkistamistilaisuus klo 16:30 alkaen.

Anssi Halmesvirta esitelmöi keskiviikkona 15.10. Tesoman kirjastossa aiheenaan ”Euroopan Turvallisuus- ja Yhteistyökonferenssi v. 1975 ja sen merkitys Suomelle ja Unkarille”.

Anssi Halmesvirta esittelee torstaina 16.10. Lemmälän kirjastossa Millä sivulla olet – Novelleja Unkarista -novellantologiaan.

Helga Kovács-Sárközin grafikan näyttely Hervannan kirjastossa 20.—30. lokakuuta. Näyttelyn työt liittyvät runoilija György Faludyn (1910—2006) tuotantoon. Näyttelyn avajaiset, johon seuramme jäsenet ovat tervetulleita, ovat kirjastossa maanantaina 20.10. klo 18.

Leivontailtapäivä perjantaina 28.11. klo 12—17. Kalevan kirkon Unkari-piirin ja Tampereen Suomi-Unkari Seuran yhteinen leivontailtapäivä on perjantaina 28.11. Leivomme sekä suolaisia että makeita unkarilaisia leivonnaisia seuraavan päivän myyjäisiin.

Unkari-myyjäiset lauantaina 29.11. Kalevan kirkon seurakuntatiloissa klo 11—13. Tarjolla on unkarilaisia ja suomalaisia tuotteita. Unkarilaisia mausteita, unkarilaista suklaata, gulyás-keittoa (myös kotiin vietäväksi), suomalaisia sukkia ja lapasia sekä tietysti arpajaiset, joissa voittoina kakkuja ja ehkä muutakin makeaa. Keittiö on varattu myyjäisiä varten klo 8—14.

Tampereen Suomi-Unkari Seuran pikkujouluun järjestämme perjantaina 12.12. klo 17—20 Laitkun Syrjä-kokoustilassa.

Tampereen Suomi-Unkari Seuran hallitus 2025

Puheenjohtaja Kasper Hasala	+358 44 5712472	kasperi.hasala@gmail.com
Varapuheenjohtaja Anssi Halmesvirta	+358 50 3208775	anssi.halmesvirta@jyu.fi
Sihteeri Tenho Takalo	+358 40 7323728	tor.takalo@gmail.com
Taloudenhoitaja Sinikka Syrjä	+358 40 7731756	sini.syrja@saunalahti.fi
Stig Forsman	+358 40 5505611	stig.a.forsman@gmail.com
Irmeli Kniivilä	+358 50 5818471	irmeli.kniivila@gmail.com
Magdolna Kovács	+358 40 7062906	magdolnadolna@gmail.com
Helka Lumainen	+358 40 7303820	helka.lumainen@gmail.com
Auli Mattsson	+358 40 7245969	auli.mattsson@gmail.com
Anne-Marie Mäkinen	+358 50 5402343	annemariamakinen@gmail.com
Aranka Varga	+358 45 1168420	aranyka22@gmail.com
Kiti Veija	+358 40 5280390	kiti.veija@gmail.com

**SUOMI-UNKARI
SEURA
TAMPERE**